

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟ Ν. ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

ΤΣΙΜΑΚΗ Π.

Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Διεύθυνση Α/θμιας Εκπ/σης Ν. Ευρυτανίας
e-mail: mail@dipe.eyr.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Νομό μας έχουν ηλικία μόλις 5 ετών, τα δε ΣΠΠΕ 3 ετών. Οι απόψεις των εμπλεκόμενων σ' αυτά εκπαιδευτικών είναι ιδιαίτερης σημασίας καθώς έχουν την ευθύνη σχεδιασμού και υλοποίησης των προγραμμάτων αυτών καθώς και την ανάπτυξη υπεύθυνης περιβαλλοντικής συμπεριφοράς από τα παιδιά αλλά και τους ίδιους.

Προσπαθώντας να κεφαλαιοποιήσουμε την υπάρχουσα εμπειρία σχεδιάσαμε μια μικροέρευνα ανάμεσα σε 10 Νηπιαγωγούς μέλη παιδαγωγικών ομάδων αντιστοίχων προγραμμάτων ΣΠΠΕ. Μια τέτοια καταγραφή θεμελιώνεται από το γεγονός ότι ΣΠΠΕ αναπτύχθηκαν μόνο στο χώρο της προσχολικής ηλικίας και επίσης από το ότι η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση αποτελεί τμήμα των προγραμμάτων των σχολείων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σύμφωνα με το νόμο 1892/90 και σύμφωνα με το Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο.

Η έρευνα αυτή αφορούσε στην καταγραφή των αρχικών απόψεων των νηπιαγωγών, των δυσκολιών στην πορεία υλοποίησης, στις συνεργασίες με εμπλεκόμενα άτομα και φορείς, στην διάχυση των μηνυμάτων στην τοπική κοινωνία, στην καταγραφή προτάσεων από τις ίδιες και τέλος στην ανίχνευση διάθεσης συνέχισης.

Η έρευνα αφορούσε στα σχολικά έτη 2002-2003, 2003-2004, 2004-2005 όπου πραγματοποιήθηκαν συνολικά 4 ΣΠΠΕ και η προσέγγιση που υιοθετήθηκε για την ανάλυση των δεδομένων ήταν ποσοστιαία.

TSIMAKI P.

e-mail: mail@dipe.eyr.gr

ABSTRACT

The environmental education programs in our prefecture have been running for just 5 years and the School Environmental Programs (SEEP) for three years. The feedback of the educational staff involved is of prime importance since they have the responsibility of designing and running the programs and the nurturing of an environmentally responsible attitude among the children and themselves.

By training to capitalize on the acquired experience we designed a small-scale research among the 10 Kindergarten teachers who participate in the educational groups of the SEEP programs. This was based on the fact that the SEEP were developed only in the preschool age groups of the Primary Education according to the law 1892/90 and the Curriculum Guidelines for the Kindergarten.

The research project was about the recording of the initial views of the Kindergarten teachers, the difficulties in running the programs, the cooperation with the individuals and official groups involved, the spreading of the messages in the local community, the recording of its feedback and proposals and finally in the sensing of their willingness to carry on the projects.

The research project carried on throughout the school years 2002-2003, 2003-2004, 2004-2005 when 4 SEEP were materialized and the data were analyzed and presented with the analogical method.

Λέξεις κλειδιά: έρευνα, νηπιαγωγοί, προτάσεις, αξιολόγηση, κίνητρα, συμπεριφορά

1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ

3.1 Ατομικά στοιχεία

Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των νηπιαγωγών που συμμετείχαν στην έρευνα παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1. Προσωπικά στοιχεία ερωτώμενων

Φύλο		Ηλικία		Έτη υπηρεσίας		Περιοχή κατοικίας		Υλοποιηθέντα προγράμματα	
Θήλυ	10	20-30	4	1-10	5	Αστική	5	1	7
		30-40	4	10-20	3	Ημιαστική	5	2	3
		40-50	2	20-30	2	Αγροτική		3	

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1, η ηλικία των ερωτώμενων κυμαίνεται ως εξής: ποσοστό 40% είναι ηλικίας 20- 30 ετών, το 40% είναι ηλικίας 30-40 ετών, ενώ το υπόλοιπο 20% είναι ηλικίας 40-50 ετών. Οι μισές ερωτώμενες προέρχονται από αστική περιοχή και οι άλλες μισές από ημιαγροτική. Ποσοστό 70% υλοποίησε 2 προγράμματα , ενώ το υπόλοιπο 30% υλοποίησε 2 προγράμματα στην τριετία 2002-2005.

Στην 1^η ερώτηση « τι γνώμη είχατε για τα ΣΣΠΠΕ που υλοποιεί το Πανεπιστήμιο του Αιγαίου πριν αναλάβετε κάποιο προς υλοποίηση» οι μισοί ερωτώμενοι (50%) δεν απάντησαν , ποσοστό 34% θεωρούσε ότι ήταν ανέφικτα τόσο η έγκριση όσο και η υλοποίηση Π.Ε, ενώ το 16% είχε προηγούμενη εμπειρία από συμμετοχή σε σεμινάρια του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Στην 2^η ερώτηση «τι προσδοκίες είχατε αναλαμβάνοντας την υλοποίηση ενός ΠΕ» ποσοστό 65% έδωσε βαρύτητα στην ευαισθητοποίηση των παιδιών απέναντι στο περιβάλλον, στην ύπαρξη βιωματικών δραστηριοτήτων και καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης από τους αυριανούς ενήλικες. Το 35% δίνει βαρύτητα στην απόκτηση γνώσεων και κατάκτηση εννοιών που αφορούν στο περιβάλλον .

Στην 3^η ερώτηση «Τι δυσκολίες προέκυψαν στην πορεία εφαρμογής ενός ΣΣΠΠΕ» οι μισές ερωτώμενες (50%) απάντησαν ότι δεν προέκυψαν δυσκολίες, ενώ το υπόλοιπο μισό (50%) δυσκολίες εξόδων λόγω καιρικών συνθηκών και ιώσεων.

Στην 4^η ερώτηση «Το πρόγραμμα ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες σας» όλοι οι νηπιαγωγοί απάντησαν ναι, ποσοστό 100%

Στην 5^α ερώτηση «Είχατε δυσκολίες στην συμμετοχή των παιδιών» 100% των ερωτώμενων απάντησε ότι υπήρχε ενεργή συμμετοχή των παιδιών με ενδιαφέρον και χαρά και μάλιστα ότι το ενδιαφέρον των παιδιών αποτέλεσε κίνητρο για τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς.

Στην 5β ερώτηση «Τι ρόλο έπαιξε η Π.Ο» το σύνολο των ερωτώμενων (100%) απάντησε ότι υπήρξε συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ τους και πολλές φορές προέκυπτε εναλλακτική λύση στα προβλήματα από τη συζήτηση με τα ίδια τα παιδιά.

Στην 6^η ερώτηση «Τι ρόλο έπαιξαν οι γονείς» το σύνολο (100%) των ερωτώμενων απάντησε ότι οι γονείς βοήθησαν σε πρακτικά προβλήματα, συμμετείχαν σε βιωματικές δραστηριότητες (επισκέψεις σε Κ.Π.Ε) και αποτελούσαν το κρίκο για τη διάχυση των μηνυμάτων στην τοπική κοινωνία.

Στην 7^η ερώτηση Τι ρόλο έπαιξε η Υπεύθυνη Π.Ε» ποσοστό 100% απάντησε ότι ο ρόλος ήταν βοηθητικός, υποστηρικτικός, ενθαρρυντικός, συμβουλευτικός.

Στην 8^η ερώτηση «Μετά το τέλος του προγράμματος υπήρξε κάποια αλλαγή στους εκπαιδευτικούς αλλά και στους γονείς» ποσοστό 36% απάντησε ότι ενισχύθηκε η οικολογική συνείδηση και διαφοροποιήθηκε η αρχική αδρανής στάση τους απέναντι στο περιβάλλον αλλά και στα περιβαλλοντικά προβλήματα που υπάρχουν στην τοπική κοινωνία.. 16% θεωρεί ότι ενισχύθηκε η αγάπη και ο σεβασμός σε κάθε μορφή ζωής του πλανήτη. Το 16% των ερωτώμενων απάντησε ότι βρήκε προσωπική χαρά από τη συνεργασία με τα παιδιά αλλά και από το πρόγραμμα. Το υπόλοιπο ποσοστό 32% πιστεύει ότι με την απόκτηση θετικής στάσης των γονιών και των εκπαιδευτικών απέναντι στο περιβάλλον συνέβαλαν στη λήψη μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος στην τοπική κοινωνία.

Στην 9^η ερώτηση «*Ποιες αλλαγές στη συμπεριφορά των παιδιών διαπιστώσατε*» το 16% θεωρεί ότι τα νήπια απέκτησαν νέες συνήθειες και στάσεις (κλείνουν βρύσες, σβήνουν φώτα, , εντοπίζουν στις καθημερινές δραστηριότητες το πρόβλημα των σκουπιδιών και επεμβαίνουν στον καθαρισμό της αυλής , του παιχνιδότοπου κ.ά. 16% αποκτούν σεβασμό σ'όλες τις μορφές ζωής.. Ποσοστό 42% πιστεύουν ότι τα παιδιά απέκτησαν γνώσεις και δεξιότητες (παρατηρητικότητα) και αντιλαμβάνονται τι πρέπει και τι όχι για το καλό του περιβάλλοντος.

Στην 10^η ερώτηση «*Άλλαξε η δική στάση σε σχέση με την αρχική, μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος*» 100% των ερωτώμενων απάντησε θετικά.

Στην 11^η ερώτηση «*Πιστεύετε ότι τα μηνύματά σας διαδόθηκαν στην τοπική κοινωνία και με ποιον τρόπο*» το σύνολο των νηπιαγωγών απαντούν ότι έγινε διάχυση των μηνυμάτων στην τοπική κοινωνία, μέσα από τα Μ.Μ.Ε, τους γονείς, και από την εκδήλωση παρουσίασης του προγράμματος.

Στην ερώτηση 12^η «*Ποια μηνύματα διαδόθηκαν*» ποσοστό 84% παρήγαγε μηνύματα δεοντολογίας (ανακύκλωση, δέντροφύτευση, προστασία από φωτιά κ.ά).

Ενώ το 16% είπε «*Ό,τι πληγές δημιουργήθηκαν στο περιβάλλον οφείλονται στον άνθρωπο. Προστατεύοντας τη φύση φροντίζουμε το μέλλον μας. Άνθρωποι, ζώα και φυτά συγκάτοικοι σε μια γειτονιά.*»

Στην ερώτηση 13 «*Ποιες βελτιωτικές προτάσεις έχετε να αναφέρετε*», ποσοστό 50% δεν αναφέρει καμιά πρόταση.34% να αυξηθεί η χρηματοδότηση, ενώ το υπόλοιπο 16% ζητάει η φόρμα να είναι περιεκτική, σύντομη και χωρίς αλληλοκάλυψη ενοτήτων.

Στην ερώτηση 14 «*Υπάρχει διάθεση συνέχισης τέτοιων προγραμμάτων στο μέλλον*» το 64% υπάρχει διάθεση συνέχισης , το 16% επιθυμεί να συνεχίσει αλλά με την καθοδήγηση Υπευθύνων Π.Ε ενώ το 16% απαντά θετικά αλλά με την προϋπόθεση να υπάρξουν κίνητρα.

2. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Οι απόψεις των νηπιαγωγών που καταγράφονται στην παρούσα έρευνα μπορούν να αξιοποιηθούν στο σχεδιασμό και στη διαμόρφωση προγραμμάτων καθώς και στη βελτίωσή τους μέσα από τις προτάσεις τους των εκπαιδευτικών που έχουν ήδη εκπονήσει κάποιο ΣΣΠΕ

Ο ορισμός της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης από την UNESCO «*Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση είναι μια διαρκής διαδικασία κατά την οποία τα άτομα αποκτούν γνώσεις, αξίες, δεξιότητες και εμπειρίες, αναγκαίες για την κατανόηση και εκτίμηση της αλληλεξάρτησης ανθρώπου, πολιτισμού, και βιοφυσικού περιβάλλοντος καθώς και την αποφασιστικότητα να δράσουν ατομικά και συλλογικά για τη λύση παρόντων και μελλοντικών περιβαλλοντικών προβλημάτων ικανοποιώντας τις ανάγκες τους, συνυπολογίζοντας όμως συγχρόνως και τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών*»

Οι νηπιαγωγοί που υλοποίησαν Περιβαλλοντικά Προγράμματα θεωρούν ότι τα μεν νήπια απέκτησαν γνώσεις και δεξιότητες που αφορούν στο περιβάλλον και νέες συνήθειες και στάσεις εξοικονόμησης ενέργειας , εντοπισμού των περιβαλλοντικών προβλημάτων και σεβασμό στις μορφές ζωής που ανταποκρίνεται με πληρότητα στο πρώτο σκέλος του ορισμού.

Μέσα από τα προγράμματα οι ενήλικες(γονείς και εκπαιδευτικοί) διαφοροποίησαν την αρχική παθητική τους στάση απέναντι στα περιβαλλοντικά προβλήματα της τοπικής κοινωνίας ενισχύθηκε ο σεβασμός στη ζωή, άντλησαν χαρά και ικανοποίηση και πιστεύουν ότι με τη στάση τους θα συμβάλουν σε λήψη μέτρων για την προστασία τους περιβάλλοντος που τελικά ανταποκρίνεται και στην αναγκαιότητα που γέννησε την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Οι εκπαιδευτικοί που εκπόνησαν Προγράμματα θεωρούν ότι καλύφθηκαν στόχοι *Γνωστικοί* (απόκτηση γνώσεων), *Ψυχοκινητικοί* (απόκτηση δεξιοτήτων), *Συναισθηματικοί*(απόκτηση στάσεων, αξιών και συμπεριφορών) και *Συμμετοχικοί* (Απόκτηση ικανότητας για δράση ατομική και συλλογική) έτσι ώστε να μην αναιρείται η τυπική εκπαίδευση μέσα από Περιβαλλοντικά Προγράμματα.

Η πλειοψηφία των νηπιαγωγών εκφράζει διάθεση συνέχισης τέτοιων προγραμμάτων με προϋποθέσεις όπως αύξηση της χρηματοδότησης , καθοδήγηση Υπευθύνων, μείωση του όγκου της φόρμας και ύπαρξη κινήτρων για τους εκπαιδευτικούς.

3. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Κίνητρα σε Εκπαιδευτικούς που εκπονούν Προγράμματα(π.χ μοριοδότηση για αποσπάσεις, μεταθέσεις, και κάλυψη θέσης Υπευθύνου)
2. Επιμόρφωση με ευθύνη του Πανεπιστημίου Αιγαίου με σεμινάρια
3. Αποδελτίωση των ήδη υπάρχοντων προγραμμάτων και δημιουργία τράπεζας πληροφοριών σε ηλεκτρονική και έντυπη μορφή
4. Παραγωγή υποστηρικτικού υλικού και διάθεση για τις ανάγκες των προγραμμάτων
5. Να ορισθεί επιστημονικός συνεργάτης του Πανεπιστημίου που θα υποστηρίζει τα Προγράμματα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Υ.Π.Ε.Π.Θ (2002) Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ) και
2. Προγράμματα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Δραστηριοτήτων
3. Κ.Π.Ε Μουζακίου(2002) Θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Π
4. UNESCO –UNEP(1985) *A comparative survey of the incorporation of the environmental education into school curricula. Environmental Education Series 17.*
5. Παπάγγελος Μ. *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Εισήγηση στο Θερινό Σχολείο, Μουζάκι.*